

פרשת מטות

משה נתנבא ב"זה"

ל, ב זָה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה':

"וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-רְאִשֵׁי הַמַּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר, זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה'".
ומפרש רש"י בעקבות חז"ל בספרי: משה נתנבא ב"פה אָמַר ה' פְּחַצַת הַלִּילָה",
והנביאים נתנבאו ב"פה אָמַר ה'". מוסף עליהם משה שנתנבא בלשון "זָה
הַדְּבָר", עכ"ל. ותמוה הדבר: ההבדל בין נבואת משה (זאת התורה לא תהא
מוחלפת) ובין נבואת שאר הנביאים היא מיסודות התורה, החל בתורה עצמה
("לֹא-כֵן עֲבָדִי מֹשֶׁה וְכו') דרך הנביאים ("זָכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדִי") דרך חז"ל
("וְאֵלֶּה שְׁאִין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא... האומר אין תורה מן השמים") ועד
לרמב"ם בעיקרים שלו ("לא קם בישראל כמשה עוד נביא ומביט אל תמונתו").
ואם נבואת משה ותורה מן השמים ירדו כרוכים לעולם, אנו שואלים מה ראתה
התורה לציין זאת דוקא כאן בפרשת נדרים לקראת סוף חומש במדבר, ולא
בפרשת יתרו-משפטים, שם כתוב על עליית משה על הר סיני לקבל את התורה
מפי הגבורה. שם העדות ההיסטורית של עם שלם אשר נצטוו לספר לדורות
את אשר "אַתֶּם רְאִיתֶם כִּי מִן-הַשָּׁמַיִם דִּבְרַתִּי עִמָּכֶם", ו"הִנֵּה אֲנִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעֵב
הָעֲנָן, בְּעִבּוֹר יְשֻׁמַע הָעָם בְּדַבְרֵי עֲמָרָה, וְגַם-בְּךָ יֶאֱמִינוּ לְעוֹלָם".

הנה גם בפרשת יתרו ("מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל") גם בפרשת ואתחנן
("דִּבְרֵי-אַתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה, וְאֶל-יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן-נָמוּת") וגם בפרשת
בהעלותך כאשר ערערו על מעמדו הייחודי ("הֲלֹא גַם-כִּנּוּ דְבַר"), ובאה
התשובה ("פֶּה אֶל-פֶּה אֲדַבֵּר-בו"), אנו שומעים על הייחודיות של נבואת משה
רבינו, כל פרשה ופרשה בזיקה אל הנסיבות ההיסטוריות. והנה כאן בפרשת
נדרים (לכאורה ללא כל סיבה מיוחדת לא חיצונית ולא פנימית) נמצאנו למדים
שמשה ורק משה נתנבא בדרגת "זָה", לעומת שאר כל הנביאים שנתנבאו רק
בדרגת "פֶּה", והלא דבר הוא - אתמהא!

בעוד אנו משתאים על ה"זָה" שבתחילת פרשת מטות, ביאר רש"י עוד

בפירושו לפסוק האחרון שבפרשה הקודמת ("וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כָּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה ה' אֶת־מֹשֶׁה") וזה לשונו:

להפסיק הענין, דברי רבי ישמעאל. לפי שעד כאן דבריו של מקום, ופרשת נדרים מתחלת בדבורו של משה, הוצרך להפסיק תחילה ולומר שחזר משה ואמר פרשה זו [של קרבנות המוספים] לישראל, שאם לא כן, יש במשמע שלא אמר להם זו [פרשת קרבנות המוספים] אלא בפרשת נדרים התחיל דבריו, עכ"ל.

והדברים תמוהים, 'דבריו של מקום... דיבורו של משה' אתמהא! הרי "זה אמת וברור שכל התורה מ"בְּרֵאשִׁית" עד "לְעֵינֵי כָּל־יִשְׂרָאֵל" הגיעה מפיו של הקב"ה לאזנו של משה" (רמב"ן). והאומר שכל התורה כולה היא מאת ה' חוץ מאפילו תיבה אחת, הרי הוא בכלל "דְּבַר־ה' בְּזָה" וכופר בכל התורה כולה. אם כן מה זה "דיבורו של משה"?! ודיבורו זה של משה מוגדר כדיבור בדרגת "זָה", שהוא מעין דרגת ביניים בין "דבריו של מקום" ובין דברי שאר הנביאים אשר בדרגת "פֶּה" נאמרו. נשים לב כי ציון דרגה זאת נעשה דוקא בסוגית נדרים לקראת סוף חומש במדבר, וכאילו כמבוא לקראת חומש דברים, שהוגדר "הוֹאִיל מֹשֶׁה בָּאֵר", ובלשון הנביאים (יהושע ח, לא ועוד) "כִּפְתּוּב בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה", כאשר ביטוי זה מתייחס תמיד אל חומש דברים, לעומת "תורת משה" המתייחס לכל התורה כולה ("זָכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה").

פתח לפנינו שער בהבנת הסוגיא החזקוני בפירושו לפסוקנו וזה לשונו: דבר זה [דהיינו פרשת נדרים] לא נתפרש היכן נאמר [ע"י ה'] למשה. וכן בכמה נבואות, כגון "פֶּה־אָמַר ה'" דמכת ארבה [שמות י, ג וַיִּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פְּרַעֲה, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו פֶּה־אָמַר ה' אֱלֹהֵי הָעִבְרִים] וכו', והרי אין זכר בפסוקים הקודמים לציווי ה' אליהם לומר את הדברים לפרעה], וכגון "פֶּה אָמַר ה', פְּחָצַת הַלִּילָה" [שמות יא, ד: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, פֶּה אָמַר ה' וכו' (רש"י: בעומדו לפני פרעה נאמרה לו נבואה זו)], וכגון "שִׁימוּ אִישׁ־חַרְבּוֹ עַל־יָרְכוֹ" דגבי העגל [שמות לב, כז: וַיֹּאמֶר לָהֶם פֶּה־אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, שִׁימוּ אִישׁ־חַרְבּוֹ עַל־יָרְכוֹ, עֲבְרוּ וְשׁוּבוּ מִשְׁעַר לְשַׁעַר בְּמַחְנֶה, וְהָגוּ אִישׁ־אֶת־אָחִיו וְאִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת־קָרְבוֹ]. וכבר שאל רש"י: "והיכן אמר? "זִכַּח לְאֱלֹהִים יַחְרָם" (שמות כב, יט). כך שנויה במכילתא] ועוד הרבה נביאים נתנבאו ב"פֶּה־אָמַר ה'" ולא מצינו

היכן נאמר. ועל זה נאמר (ישעיה מד, כו) "מְקִיִּם דְּבַר עֲבָדָיו" [רש"י ד"ה עבדו: משה. רד"ק ד"ה עבדו: ישעיהו. רבינו החזקוני מפרש "עבדו" כמוסב על משה ועל ישעיה גם יחד. ומן הראוי להביא כאן את פירוש המלבי"ם ד"ה מקים דבר עבדו: כי הנס יהיה מפני שני פנים, על ידי גזירת הצדיקים, או תפילתם כמו שאמר אליהו (מלכים-א יז, א) "חִי-הָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לְפָנָיו אִם-יְהִי הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר פִּי אִם-לְפִי דְבָרֶיךָ". רצונו לומר: איני אומר זה בנבואה, רק בגזירה אני גוזר וכן יקום. ועל זה אמר "מְקִיִּם דְּבַר עֲבָדָיו" - הוא הצדיק העובר אותן, עכ"ל.

כמקור לדבריו מציין החזקוני בפירושו לסוגית "פה אָמַר ה', פְּחַצַּת הַלְלִיָּהּ" (שמות יא, ד) את הפסיקתא רבתי פרשה יז ד"ה ויהי בחצי הלילה: כתיב "מְקִיִּם דְּבַר עֲבָדָיו וְעֵצַת מְלָאָכָיו יִשְׁלִים, הָאָמַר לִירוּשָׁלַיִם תּוֹשָׁב וּלְעָרֵי יְהוּדָה תְּבַנְיָנָה וְחִרְבוּתֶיהָ אֶקְוִמָם" (ישעיה מד, כו)... יש אומרים: "מְקִיִּם דְּבַר עֲבָדָיו" - זה משה, "לֹא-כֵן עֲבָדֵי מֹשֶׁה" (במדבר יב, ז), "וְעֵצַת מְלָאָכָיו יִשְׁלִים" - זה משה "וַיִּשְׁלַח מְלָאָךְ וַיִּצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם" (שם כ, טז). אמר הקב"ה למשה, לך אמור להם לישראל: "וְעַבְדֵי בְּאֶרֶץ-מִצְרַיִם בְּלִילָה הִזָּה" (שמות יב, יב). הלך משה ואמר לישראל: "פֹּה אָמַר ה', פְּחַצַּת הַלְלִיָּהּ אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרַיִם" (שם יא, ד). אמר הקב"ה: כבר הבטחתי למשה ואמרתי לו "בְּכָל-בֵּיתִי נֶאֱמַן הוּא" (במדבר שם) - יהא משה עבדי כזבן?! אלא מה אמר משה "פְּחַצַּת הַלְלִיָּהּ", אף אני פועל "פְּחַצִּי הַלְלִיָּהּ".

אמנם בנבואות הקשורות במאורעות מסוימים, שהיו הלכה לשעה בלבד, אין כל קושי להבין שה' "מְקִיִּם דְּבַר עֲבָדָיו", "רְצוֹן-יִרְאָיו יַעֲשֶׂה", וצדיק גוזר והקב"ה מקיים. הרי מצינו מקרים דומים אף אצל חז"ל, ומדוע ייגרע חלקם של נביאים, אפילו לא בדרגת משה, מדרגת חכמי ישראל?! אבל לא כך בהלכות נדרים שהם הלכות דאורייתא הנוהגות לדורות, ולכן אף כלולות במנין תרי"ג, שגם אצלם אומר החזקוני שבהן חל הכלל של "מְקִיִּם דְּבַר עֲבָדָיו"! האם עלינו להבין שדיני נדרים הם 'דבר משה' שהקב"ה החליט 'לקיים'?!

ואמנם בסוגיית הנדרים יש לחזקוני על מי לסמוך; נעיין במדרש רבה, ממנו משתמע כי אמנם יש למשה רבינו יד בסוגיא זו, אשר עליה כבר העידו חז"ל (חגיגה י, א) כי הלכותיה פורחין באויר. וזה לשון שמות רבה (פרשה מג, ה ד"ה ויחל משה):

א"ר ברכיה בשם ר' חלבו בשם ר' יצחק, שהתיר נדרו של יוצרו. כיצד? אלא בשעה שעשו ישראל את העגל, עמד משה מפייס האלקים שימחל להם. אמר האלקים: משה! כבר נשבעתי "זֶכֶךְ לְאֱלֹהִים יִחַרְם" [שמות כב, יט. יש המבארים את לשון 'נשבעתי' משום שה' חזר על הענין באומרו (שם) "בְּלִתִּי לֵה' לְבַדּוֹ", וחזרה אצלו יתברך נחשבת כשבועה], ודבר שבועה שיצאה מפי איני מחזירה [עיינן אור החיים במדבר יד, כט ד"ה מכן עשרים שנה ומעלה, בדבר חזרתו של הקב"ה בשנת הארבעים משבועתו ("חִי-אֲנִי נֶאֱמַר-ה" פסוק כח) ש"בְּמִדְבַר הַזֶּה יִפְלוּ פְגָרֵיכֶם", בעוד חמישה עשר אלף האחרונים לא מתו, כידוע, ומזה אל שמחת ט"ו באב]. אמר משה: רבון העולמים! ולא נתת לי הפרה של נדרים, ואמרת "אִישׁ פִּי-יִדַר נֶדֶר לֵה' אוֹ-הִשָּׁבַע שְׁבַעַה לְאִסּוֹר אִסּוֹר עַל-נַפְשׁוֹ לֹא יִחַל דְּבָרוֹ" - הוא אינו מוחל, אבל חכם מוחל את נדרו בעת שישאל עליו.

[ותמוה! נכון ש'אמרת' - כלומר, הקב"ה אמר למשה בסיני דין זה במסגרת כלליה דקדוקיה ופרטיה, אבל עדיין אין טקסט כזה של "לא יחל" אשר ממנו ניתן לדייק 'אבל חכם מוחל'! אלא כאן רואים את כוחו המיוחד של משה 'לשמוע' את דבר ה' ולתרגמו אל 'הכתוב' עם בעל פה. עסקנו בזה בסוגית 'הוסיף יום אחד מדעתו' בפרשת יתרו. במקרה דנן מלאכת 'התרגום' היא עדינה ביותר, כאשר (חגיגה י, א): 'אמר רב יהודה אמר שמואל, רמזו להתרת נדרים מן התורה, דכתיב "לא יחל דברו" - הוא אינו מיחל, אבל אחרים מחלים לו'. לא לחינם אמרו חז"ל (חגיגה י, א) כי היתר נדרים (לעומת הפרת נדרים ע"י אב או בעל) 'אין להם על מה שיסמוכו'].

[ובהמשך דברי משה המובאים במדרש רבה]: שכל זקן שמורה הוראה, אם ירצה שיקבלו אחרים הוראתו, צריך הוא לקיימה תחילה [ישנם דברים שלולא חז"ל אמרום אי אפשר היה לאומרים!], ואתה צויתנו על הפרת נדרים, דין הוא שתתיר את נדרך כאשר צויתני להתיר לאחרים! מיד נתעטף [משה] בטליתו וישב לו כזקן, והקב"ה עומד כשואל על נדרו, וכן הוא אומר (דברים ט, ט) "וְאֲשַׁב בְּהָר". אפשר שהיה משה יושב והאלקים יתברך שמו עומד?! ... אמר ר' הונא שישב להתיר את נדרו של יוצרו... אמר לו [ה' למשה]: תוהא אני על הרעה אשר דברתי לעשות לעמי. אותה שעה אמר משה: מותר

לך, מותר לך, אין כאן נדר אין כאן שבועה. הוי 'יִיחַל מִשֶּׁה' - שהפר נדר ליוצרו, כמה דאת אמרת "לֹא יִחַל דְּבָרוֹ" [הוא אינו מיחל, אבל החכם מיחל לו]. א"ר שמעון בן לוי, לפיכך נקרא שמו "אִישׁ הָאֱלֹהִים" [דברים לג, א] לומר שהתיר נדר לאלקים [מפרש כנראה "איש", כמו ב"אִישׁ נְעָמִי", שהוא בעל נעמי, או כמו "ה' אִישׁ מְלַחֵמָה", דהיינו המנצח במלחמה, אף כאן משה 'התגבר' כביכול על ה'], עכ"ל המדרש רבה.

בעומק הבנת המדרש, נראה ברור שחז"ל אומרים לנו כי בסוגיית התרת נדרים היה זה משה רבינו אשר 'הזכיר' את המצוה שנמצאת בכוח בבית מדרשו ובבית גנזיו של הקב"ה, וכתוצאה מכך הסכים הקב"ה 'להוריד' מצוה זאת אל תוך תרי"ג המצוות העוברות לעשייתן. זאת כשם שהנשיאים 'הורידו' את דין חנוכת הבית (פרשת נשא), והטמאים לנפש אדם 'הורידו' את דין פסח שני (פרשת בהעלותך).

לפי זה אנו מבינים ומביאים מחדש את דברי רש"י בסוף פרשת פינחס, מיד לפני פרשת הנדרים: "...לפי שעד כאן דבריו של מקום, ופרשת נדרים מתחלת בדיבורו של משה, הוצרך להפסיק תחילה ולומר שחזר משה ואמר פרשה זו לישראל. שאם לא כן, יש במשמע שלא אמר להם זו [פרשת הקרבנות של מוספים] אלא בפרשת נדרים התחיל דבריו". ונראה שפירוש הענין הוא, שבפרשת נדרים אנו עדים לתופעה של משה הלומד תורה בדרגת "זָה", היא הדרגה המבדילה אותו מכל שאר הנביאים. דווקא כאן ציינה התורה "וַיְדַבֵּר מִשֶּׁה... זֶה הַדְּבָרִי", עליו דרשו בספרי על אתר שמשה נתנבא ב"זָה" ושאר הנביאים ב"כֹּה". שאלנו מה ראתה תורה לדחות את הלימוד היסודי הזה בדבר ייחודיותו של משה רבינו לעומת שאר כל הנביאים, עד סוף חומש במדבר? וכי לא היה מתאים וסביר ללמד זה כבר בפרשת יתרו? אולם לפי דרכנו מתבהרים הדברים כמין חומר: בפרשת נדרים מצינו את משה רבינו משתתף באופן פעיל בקביעת הלכות ומצוות התורה כמשמעו וכפשוטו! משה הוא זה אשר הציע לקב"ה את פרשת "יִיחַל" - הוא בדין "לֹא יִחַל", אבל אחרים מחלים לו.

לפנינו איפוא, האתחלתא של אתחלתא מצדו של משה בהשתתפותו בקביעת 'הכתוב' של התורה. מאוחר יותר יהיה זה משה אשר יצליח אף להציע את כתיבת ספר שלם, הוא חומש דברים, שעד כה היה כולו בעל פה בלבד. כך

שאם אמנם היתה ראשית פעולה זאת מזער (פרשת נדרים) - אחריתה גדלה מאוד בחומש דברים (עיי'ן בזה בהרחבה בפרשת דברים שם ביארנו שהיה זה משה אשר הציע את הטקסט של חומש דברים, והסכים הקב"ה על ידו, והכתיב לו את החומש החמישי כשם שהכתיב לו את ארבעת החומשים הראשונים). המדרש הנ"ל מציין כי כביכול לא היה בדעתו של הקב"ה למסור את מצות התרת נדרים, כלומר לקבוע אותה כהלכה דאורייתא, עד אשר משה רבינו 'הוריד' הלכה זאת מן הבכוח אל המסגרת של תרי"ג, כמצוה מחייבת "פִימִי הַשָּׁמַיִם עַל-הָאָרֶץ".

על הייחודיות של היתר נדרים במסגרת תרי"ג, יש לציין כי זהו המקום היחיד בו האדם פועל למפרע בזמן. חידוש כזה בודאי מסביר מדוע הקב"ה כביכול עוד 'שמר' את הענין בבית גנזיו, ורק הודות למשה הסכים לכללו בין מצוותיו המחייבות מדאורייתא. נמצאנו אלה המבארים כי אולי זהו סמיכות הפרשיות שבין "כל נדרי" ובין תשובת יום כיפור. הרי גם אצל תשובה מצאנו שעוקרים דבר למפרע, וכפי שכתב הרמח"ל בפרק רביעי של מסילת ישרים: "מידת הרחמים היא הנותנת... שבהיות השב מכיר את חטאו ומודה בו, ומתבונן על רעתו ושב ומתחרט עליו חרטה גמורה דמעיקרא כחרטת הנדר ממש... הנה עקירת הדבר מרצונו יחשב לו כעקירת הנדר ומתכפר לו... שהעוון סר ממש מהמציאות ונעקר כמה שעכשיו מצטער ומתנחם על מה שהיה למפרע".

הרי שסוגית התרת נדרים היא בבחינת "מְקִיִם דְּבַר עֲבָדוֹ", הוא משה, אשר בסוף ימיו נתעלה עד כדי "הוֹאִיל מֹשֶׁה בְּאֶרֶץ", כאשר עקב זה ציינה התורה דוקא כאן את דרגת "זָה" לעומת "כֹּה". לפי זה נבין עתה ביתר קלות את דברי הרמב"ן, ריש פרשת מסעי (במדבר לג, א ד"ה אלה מסעי) וזה לשונו: אחרי נקמת מדין שאמר לו הקב"ה למשה (לא, ב) "אַחַר תֵּאֶסֶף אֶל-עַמִּיךָ", ואחרי שחלק ארץ סיחון ועוג ובנו הערים הנזכרות (לעיל לב, לד-לה), נתן דעתו לכתוב המסעות. ונתכוין בזה... עכ"ל. הרי שוב "מְקִיִם דְּבַר עֲבָדוֹ"! שוב יוזמה של משה רבינו (אשר "לא קם כמשה", "פָּה אֶל-פִּה אֲדָבָר-בוֹ", "זֶה הַדָּבָר") לגבי העתקת תורה שבעל פה ושידרוגה אל בכתב, עם כל המשתמע מזה. הרי שגם כאן זכה משה והכתיב לו הקב"ה את הרשימה הזאת של מסעות לתוך הנצח של כתוב בתורה 'להודיע חסדיו של הקב"ה עמהם...' (רמב"ן שם). לולא יוזמת משה רבינו היו חסדים אלה נשארים ברמת תורה שבעל פה. עתה, מאחר וקב"ה הסכים למה שמשה נתן דעתו לכתוב את המסעות, נקבע שחסד

זה מעוגן בקדושת הכתוב של תורה שבכתב, כאשר כל אות ואות נדרשת כאותיות של עשרת הדברות והאותיות של "וְתִמְנַע הַיְתָה פִּלְגָּשׁ". בעודו בעל פה בלבד היה לו ערך ידיעתי. עתה שהגיע מפיו של הקב"ה לכתיבה על ידי משה, הוא בעל ערך טכסטואלי בנצח של תורה הנלמד ב'שבועים פנים'.

הרמב"ן הבחין בין תורה שבעל פה (האמת ההיסטורית על מה שהיה) ובין תורה שבכתב ('מפיו של הקב"ה לאזנו של משה') היא הקביעה הנצחית לקראת מה שיהיה. ואילו בסוגיית המסעות, האור החיים הקדוש הבחין לנו בין קדושת תורה בדרגת 'מגילה' ובין קדושת ספר תורה, וזה לשונו (במדבר לג, ב ד"ה ויכתוב משה את מוצאיהם):

צריך לדעת מה מודיענו הכתוב במאמר זה. אם לומר שמשה כתבם, הלא כל התורה משה כתבה! [מפיו של הקב"ה לאזנו]... ונראה שהכתוב נתכוין להודיענו סדר כתיבת המסעות, שלא נכתבו ביום אחד [בהכתבה אחת כ'מגילה' אחת במסגרת 'מגילה ניתנה' (גיטין ס, א)]. אלא [כתיבת המסעות היתה] על זה הסדר, שהתחיל משה לכתוב בפנקסו במצות המלך [מפיו של הקב"ה לאזנו] מיום שיצאו ממצרים. על זה הדרך: יום שיצאו ממצרים כתב פסוק "וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִרְעַמְסֵס וְגו' - שני כתובים [פסוקים ג-ד] עד תיבת "שִׁפְטִים". וכשחנו בסוכות כתב [במצות המלך] מפיו של הקב"ה [ה] פסוק (ה) "וַיִּסְעוּ... וַיַּחֲנוּ בְּסֹפֶת" וכשנסעו מסוכות כתב (פסוק ו) "וַיִּסְעוּ מִסֹּפֶת, וַיַּחֲנוּ בְּאֶתְם". וכן על זה הדרך היה כותב כל מסע בזמנו [בפנקסו מפיו יתברך] עד שהגיעו לערבות מואב. ואחר כך אמר ה' אליו שיסדרם בתורה כדרך שהיו כתובים אצלו... ואמרו (פסוק ב) "עַל־פִּי ה'" לומר שמכתב ראשון עצמו [שרשם בפנקסו בשעת מעשה של המסע] היה על פי ה'... עכ"ל רבינו חיים בן עטר.

הרי לפנינו אבחנה ברורה בין קדושת הכתוב מפיו יתברך, אשר בהחלט בשם "תורה" ייקרא, ובין מעמד חדש של אותו כתוב, כאשר הוא משולב ב"ספר תורה", אותו ספר הנלמד בפשט במדרש ברמז ובסוד. הרישום המקורי מפיו יתברך בפנקסו של משה נתן לו מעמד של תורה, הנקרא גם 'מגילה'. מגילה זאת (שהיא מגילה של תורה) דומה לאותן המגילות עליהן כותב רש"י (גיטין

ס, א ד"ה כתוב עלי): ...דמתחילה נכתבה מגילת בראשית, והדר מגילה נח והדר מגילת אברהם. והיינו דקאמר (דוד) - במגילת אברהם [שְׁפִי כְּנֶתֶדָּ הַנְּמָצָא] כתוב עלי, עכ"ל רש"י. כל כתוב שהכתיב הקב"ה למשה רבינו בשם 'תורה' ייקרא. חיבור כל המגילות הללו על ידי משה מפיו יתברך את כל ה'תורות' הללו ל"ספר תורה". שונות מגילות אלה מאותן 'המגילות' שהיו בידי אבותינו במצרים, אשר בהן למדו בשבתות והתנחמו בהן. מגילות אלה נכתבו או ברוח נבואה או ברוח הקודש, אבל לא בשם 'תורה' ייקראו.

הגאון ר' יעקב קמנצקי ז"ל (בספרו 'אמת ליעקב', פירוש זה זכיתי לשמוע אישית מפיו בביתו במונסי ארה"ב, לפני שספרו יצא לאור) טוען כי מזמור צב בתהלים ("מְזֹמֵר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת") היה אחד מאותן 'מגילות', ו"לְיוֹם הַשַּׁבָּת" הכוונה שנכתב (ברוח הקודש של כתובים) למטרת לימוד ביום השבת בשעבוד מצרים לעודד את רוחם ("בְּפֶרֶחַ רְשָׁעִים כָּמוֹ עֵשָׂב... לְהַשְׁמָדָם עַד־עַד").

הרי לפנינו שלוש דרגות שונות של כתיבה: (א) מגילות שנכתבו אולי על ידי נביאים (כגון נח, האבות) או בדרגה של נבואה או בדרגה של רוח הקודש (כתובים). (ב) מגילות שנכתבו על ידי משה רבינו מפיו יתברך, אשר בשם 'תורה' ייקראו. (ג) חיבור כל המגילות שכתב משה מפיו יתברך, והיו ליצירה אחת הנקראת "ספר תורה", עליו נאמר (דברים לא, כו) "לְקַח אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְשַׂמְתָּם אִתּוֹ מִצַּד אֲרוֹן בְּרִית־ה'". חיבור סופי זה של "מגילות - תורות" לספר תורה נעשה בסוף ימיו ממש של משה רבינו.